

Het vergeten Sint Anthoniushuiske in de “Boeckaert” te Dinther.

door

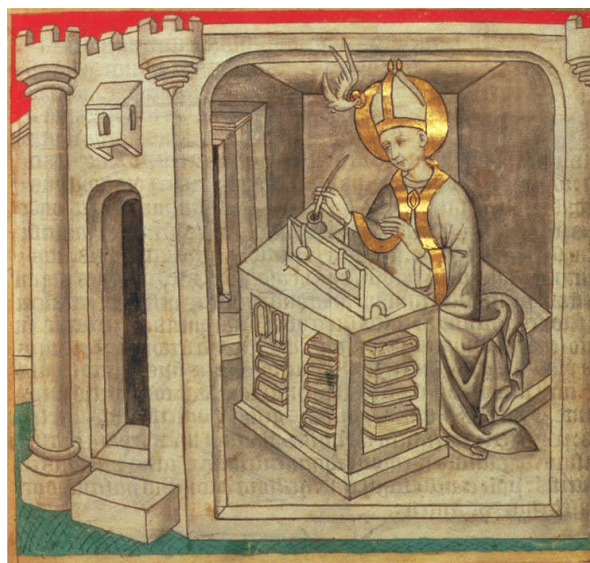
Nico van Dinther

Aan de Egyptische kluizenaar Anthonius is het ontstaan te danken van de talrijke Anthoniuskapellen die rond 1400, meestal op afgelegen plaatsen gebouwd werden. In deze kapellen konden tijdens een pestepidemie de pestlijders samenkomen om te bidden, want vanwege het besmettingsgevaar mochten zij niet met gezonde mensen in aanraking komen, ook niet in de kerk. Deze kapellen zullen uiteraard ook gebruikt zijn in tijden dat er geen pest heerste.

Anthonius werd geboren in 251 als kind van rijke ouders. Toen hij twintig jaar was, stierven zijn ouders. Hij gaf al zijn bezittingen aan de armen en trok zich in eenzaamheid in de woestijn terug. Later voegden andere christenen zich bij hem en vormden een van de eerste gemeenschappen van monniken in zijn klooster van Sint Anthonius in de Oostelijke Woestijn van Egypte. Hij was de eerste monnik die vele volgelingen kreeg en staat daarom bekend als de vader van het kloosterleven. Hij stierf op 105-jarige leeftijd in 356. Sint Anthonius werd in onze streken aangeropen als pestheilige.

Sint Anthonius 251-356

Athanasius die de “Vita Anthonni” , het “leven van Anthonius” aan het schrijven is. (www.adolphus.nl/xus/antoniushuiske.html)

In de ons omliggende dorpen treffen we dan ook vele Anthoniuskapellen aan, zoals bv. in Schijndel de kapel in het Wijbosch, de kapel in Hermalen, de kapel van Eerde en in Sint-Oedenrode de St. Anthoniuskapel te Nijnsel. Daarnaast is een St. Anthoniuskapel te Liemde Hezelaar bekend.

Te Dinther was de kapel op Loosbroek en de kapel aan het Hoog Beugt gewijd aan St. Anthonius.

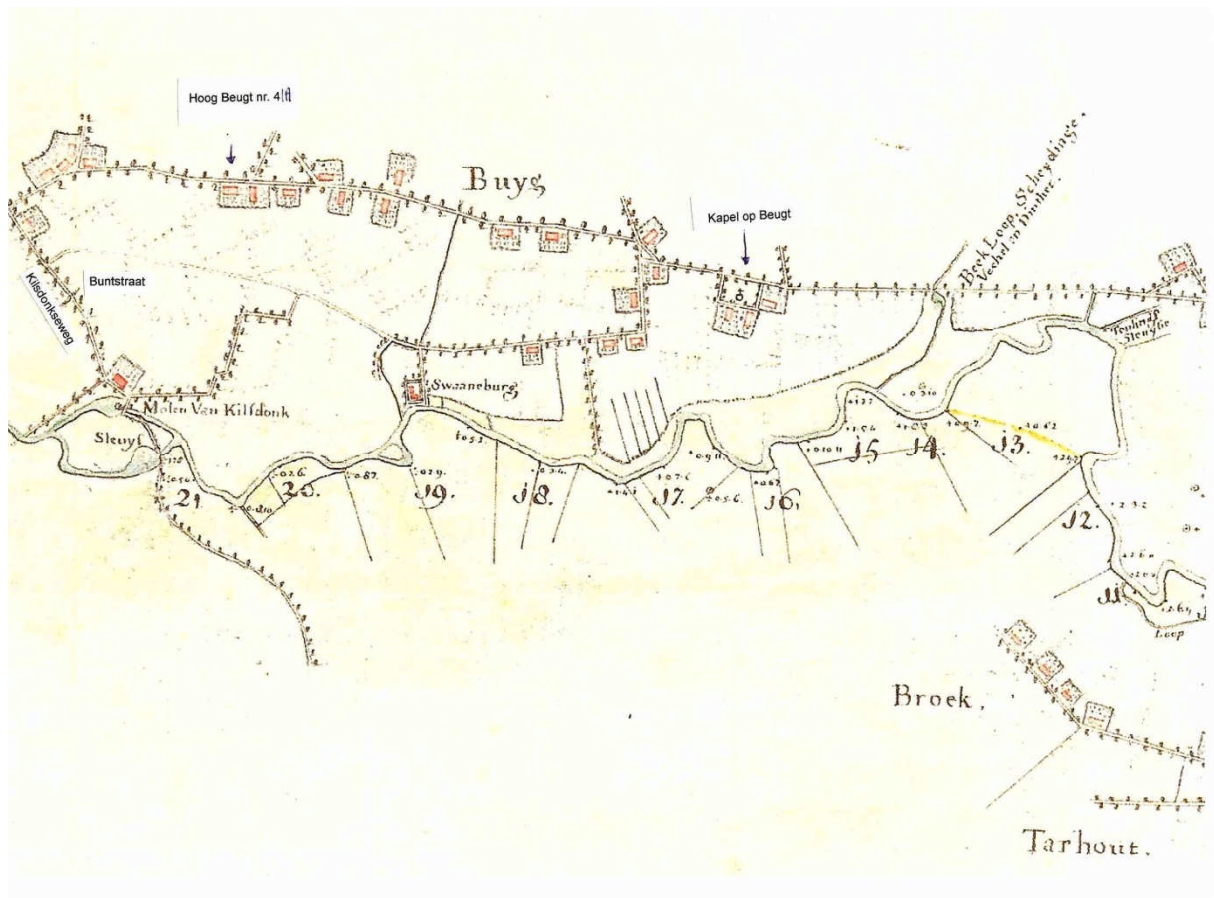
Bij mijn onderzoekingen naar de woonplaats van mijn voorouders kwam ik in het rechterlijkarchief van Dinther nog een “St. Anthonis Huisken” tegen dat in de Boeckaert op de grens met het Laag- en Hoog Beugt bleek te liggen.

Het onderzoek werd bemoeilijkt omdat een familie met de naam “Costen” bezittingen bleek te hebben die zo wel lagen bij de kapel op Het Beugt als die in de Boeckaert. Onderstaand volgt een opsomming van de vermeldingen zoals die in het archief zijn gevonden.¹

Op 10 mei 1597 verklaren de schepenen van Dinther dat wijlen Willem Jansz. van de momboren van de kinderen van Willem Goyaert Jan Wijgerganck gekocht had een akker teulland van ca. 9 lopen in Dinther ter plaatse “in de Boeckaert” naast het “St. Anthonius Huisken”, nu overgelaten hebben aan Cost Otten die de kooppenningen heeft betaald aan Dierckske de weduwe van Willem.²

¹ In de aantekeningen van Jan van der Leest uit het rechterlijkarchief is het St. Anthoniushuiske al gesignaleerd, doch er is verder niets meegedaan. J.A. van der Heyden in zijn publicaties over Hendrik Cost Otten en zijn familie komt regelmatig het St. Anthoniushuiske als belending voor.

² Rechterlijk Archief Dinther (RAD) inv. nr. 39a blz. 45-47.

Kaart Hendrik Verhees van 1803, met extra vermeldingen vD.

Een nadere precieze aanduiding waar het St. Antonius Huysken lag blijkt uit een vermelding van 30 januari 1619. Jan zoon van Gerart Lenartsz. verkoopt aan Mathijs Adriaen Diericksz. een akker zaailand groot 4 lopense gelegen bij het **“St. Antonius huysken in de Boeckaert”** tussen **“die Buntstraat”** en Daniël vander Capellen het ene eind grenzend aan **“De Molenwech”** en het andere eind aan de erfgenamen van Dirck Huyben.³ Een volgende vermelding van 21 oktober 1640 geeft eveneens nadere informatie. In de deling tussen de kinderen van Cost Otten en Daniëlke dochter van Lambert Hendrix krijgt Hendrick een huis, hof schop etc. **“in de Boeckaert”** de ene zijde aan H. Geest Den Bosch, de andere zijde aan erf van Joost Jan Joosten ook een akker teulland aan **“St. Antonius Huysken”** ter plaatse **“den Boeckaert”**, groot 5 lopense de ene zijde aan de weduwe Jan Goyaert Weygengancx, de andere zijde de gemene straat genaamd **“den Meulenwech”**.⁴

Uit het voorgaande blijkt dus overduidelijk waar het St. Antonius huysken gelegen heeft.

In zijn artikel “De kapel op Beugt” heeft Jan van der Leest deze kapel nader beschreven.⁵ Op blz. 25 vermeldt hij: “uit gegevens van rond 1600 weten we dat daar in de buurt ook een ven was en dat achter de kapel een akker lag met de naam “den Ouden Hoff”. op deze kaart is er echter van een ven geen sprake meer”.

Het toponiem “den Ouden Hoff” komt te Dinther op meerder plaatsen voor, zoals op 26 augustus 1617 bij de deling van de nalatenschap van Daniël Zegers. Aan dochter Lucia komt toe de helft van “de Ouden “Hof naast de straat met nog daarbij twee achterste stukken die schieten op de H. Geest van Den Bosch, ook schietende op “de Pansendael” en aan kinderen van Cost Otten, voor zoon Ansem de oude huisplaats “inde Ouden Hoff” met twee akkers en de halve wei van “de Pansendael”.⁶ Bij de

³ RAD inv. nr. 40 blz. 79.

⁴ RAD inv. nr. 41 blz. 313-318.

⁵ Jan van der Leest De Kapel op Beugt in De Wojstap 1997-4 blz. 24-28. zie daarvoor ook RAD 39a blz. 101 van 9 oktober 1597.

⁶ RAD inv. nr. 40 blz. 60-61.

deling van nalatenschap van Cost Ot Costen op 28 juli 1628 verkrijgt de zoon Wijnand een huis met hof en esthuis met 6 lopense land gelegen in het "Reijtsel", genaamd Pansendael, zoon Hendrik verkreeg een huis met hof en schop met een sestersaat land gelegen in de Boeckaert; een akker van 5 lopense, ook daar gelegen naast het "St. Anthoniushuisken".⁷ Op 2 augustus 1607 verkoopt Lijsken weduwe van Jan Arien Jansz dochter van Servaes Willemsz. met haar zoon Lambert aan Peter Andries Arien 3 stukjes zaailand genoemd "den Ouden Hof", groot 3 lopense aan het Beuge, grenzend ene zijde aan Peter Willem Peters de andere zijde aan de verkoper het ene einde aan de straat en het andere einde aan Peter Willem Petersz. Peter Willem Petersz. blijkt te wonen op de woning tegenwoordig Hoog Beugt nr. 4A. dat hij op 12 maart 1608 verkoopt aan Adriaen Steven Lamberts.⁸

Zowel op Hazelberg als in de Boeckaert is er sprake van "de Venakker". Op 29 december 1616 verkoopt Hendrik Cost Otten aan zijn zwager Jan Geraerts Lenaerts een akker zaailand, genoemd "de Venakker", in de Boeckaert gelegen. Op 20 november 1656 koopt Gijsbert Elias Gijsbertsz. o.a. op Hazelberg ¼ gedeelte in de Venacker aldaar.⁹

Ten slotte kan nog vermeld worden dat op 25 januari 1785 bij de erfdeling van Peter van Stratum aan zijn dochter Maria gehuwd met Pieter van de Veerdonk toekomt een huis, groot 1 lopense gelegen aan "het Hoogbeugt bij de Capelhof", rondom in de gemeente, belast met 25 pond roggebrood provie en het halve onderhoud van het "Beugtse Brugske".¹⁰ Dit huis is het huidige pand Hoog Beugt nr. 20 waar vlakbij voorheen de Kapel op het Beugt gestaan heeft.

Sint Anthoniuskapel te Liemde Hezelaar, een voorbeeld van een "Huisken" zoals het gestaan zou kunnen hebben in de Boeckaert.

---

⁷ RAD inv. nr. 2 losbladig.

⁸ RAD inv. nr. 39a blz. 255, 267, zie ook het artikel : Een koopman van Dinther in de 16^e eeuw, in de Wojstap jaargang 33, nummer 3, september 2013, blz.6-11.

⁹ RAD inv. nr. 40 blz. 59; RAD inv. nr. 43 fol. 2.

¹⁰ RAD 87 blz. 222-223.